

DEBATT & INNLEGG

Det finnes både dårlige skjemaer og unødvendige skjemaspørsmål i staten. Men la oss tenke over hvor mye skjemaforenkling vi egentlig ønsker, når vi samtidig skjønner at det vil koste penger, skriver *Tor Nygaard*, daglig leder i Forvaltningsinfo as.

Flere skjemaer, takk!

«En hel norsk småby kunne forsørges med skjemautfylling til staten», skriver Dagens Næringsliv mandag 25. oktober. Og føyer seg dermed inn i den lange rekken av samfunnsaktører som prøver å måle næringslivets skjemaplager ved å telle utfyllingsminutter og skjemamengder. Men er det sikkert at samfunnet og bedriftene selv er tjent med at vi bruker minst mulig tid på skjemaer til staten?

Til skrekk og advarsel for kunder og investorer viser pressen stadig frem bedriftsledere med liten oversikt over egen økonomi og dårlige administrative rutiner. Omkring åttifem prosent av alle foretak i Norge har null til fem ansatte. Vi vil helst bruke tida på det vi mestrer best og får betalt for; å kjøre varer, skrive utredninger, klippe hår eller selge sko. Ugjorthetene ligger i store bunker, og skal konkurrere med familielivet til helgen.

Hva hadde vi småttinger, altså nesten alle bedrifter, brukt av tid på å holde oversikt over egen økonomi, hvis vi ikke skulle levere selvangivelse og rapportere om moms og arbeidsgiveravgift? Skjemaer til skatteetaten står for 75 prosent av den tiden bedriftene bruker på skjemautfylling. Hvor mange ble det igjen i småbyen til Dagens Næringsliv, hvis vi ikke regnet med dem som sikrer bedriftenes nødvendige kunnskap om seg selv?

Bedrifter og lønntagere klager på at sjablonmessige regler, for eksempel ved beskatning av firmabil, slår urettferdig ut for den enkelte. Men alternativet til enkle regler, som skiller verdige fra uverdige med et brutalt enkelt snitt, er trinnvise nivåer og unntaksparagrafer for ulike grader av verdighet. Og dermed garanterer flere skjemaspørsmål.

«Millimeterrettferdighet krever tre desimaler», er et snart ti

år gammelt slagord fra Næringslivets Skjemaråd, i erkjennelse av næringsorganisasjonenes eget ansvar for å fremme unntak og presiseringer i lover og forskrifter. Når unntakene først er der, tar vi for gitt at skatteetatens saksbehandlere gjør jobben sin, og spør om de ekstra detaljene som skal sikre mer rettferdig behandling.

Detaljeringnivået i skattereglene, og dermed de fleste av skjemadetallene, er neppe uttrykk for en iboende millimeteriver hos offentlig ansatte. Snarere et resultat av velmenende krefters naive tillit til at vi kan regulere oss frem til absolutt rettferdighet mennesker imellom.

Det er lett å forstå hva skatte- og avgiftsrapportering er godt for. Statistikken skal tjene et fellesskap, og står lavere i kurs enn skjemaer med konsekvenser for egen mage og økonomi. Men vil vi egentlig at næringslivet skal bruke minst mulig tid på å levere input til offentlig analyse, debatt og planlegging? Hadde samfunnet vært tjent med at statistikk-skjemaene forsvant? Og hadde det gjort bedriftene lykkeligere om de slurvet mer med utfyllingen? Eller er frustrasjonen og belastningen simpelthen større hos den som bruker et motvillig kvarter på å presse frem omtrentlige svar enn hos den som tar statistikk-skjemaet på alvor i en hel time?

Vi som steller med pedagogikk og informasjon, har lenge mast om flere skjemaer. Ulike skjemavarianter til den enkelte målgruppe og situasjon betyr færre og mer presise spørsmål til den enkelte. Jeg får det ikke lettere om jeg må lete etter rubriker for å søke barnehageplass inni selvangivelsen min. Samme skjema til Kværner asa og lastebil-Ola gir enkel logistikk for staten, men kan være en dårlig løsning for bedriftene.

Vi skulle helst hatt en del nye

skjemaer også. Det må være et dilemma for enhver etat med serviceambisjoner at den går fri for kritikk så lenge jeg, brukeren, må gjette meg til hva som er viktig informasjon i et søknadsbrev. Mens etaten havner på fylisten for nye skjemaplikter om den veileder meg frem til å sette kryss for riktig svaralternativ etter presise og velformulerte spørsmål.

Hjelper etaten meg med et skjema, teller plutselig tiden min. Tiden til å sette kryss, ikke den til å kløne frem mer eller mindre relevante opplysninger på et blankt brevark.

Det finnes både dårlige skjemaer og unødvendige skjemaspørsmål i staten. Men den viktigste skjemadebatten handler om noe annet. Om etater som

Samme skjema til Kværner asa og lastebil-Ola gir enkel logistikk for staten, men kan være en dårlig løsning for bedriftene

spør om ting de «vet» fra før, fordi de ikke har penger til å samkjøre data fra et utall underdokumenterte systemer av igår. Om etater som ikke kan bruke tid på god skjemaveiledning og informasjon til bedriftene, fordi informasjon øker forventninger og dermed kostnader. Om etater som ikke har råd til pedagogisk gode elektroniske skjemaer fordi budsjettet skjæres ned lenge før innsparingene kommer. Om en regjering som konsekvent

BUNKER. Hva hadde vi småttinger, altså nesten alle bedrifter, brukt av tid på å holde oversikt over egen økonomi, hvis vi ikke skulle levere selvangivelse og rapportere om moms og arbeidsgiveravgift, spør Tor Nygaard. Foto: Scanpix

sier «ja takk, begge deler» til skjemaforenkling og statlig effektivisering, både i moderniseringsprogram og it-strategi, til tross for at det er en klar motsetning mellom forenkling for bedriftene og intern effektivisering i staten, i hvert fall på kort sikt.

La oss så tenke over hvor mye

skjemaforenkling vi egentlig ønsker oss, når vi skjønner at det koster penger – skattepenger. Da har vi sluttet å telle innbyggere i skjema-småbyen, og begynt å diskutere prioriteringer. Og da kan vi få en virkelig spennende debatt om offentlig innrapportering.

Godt langsiktig eierskap?

Vår kronikk i DN 14. oktober oppsummerte ferske forskningsresultater som viser at langsiktig eierskap er sjeldent i norske børsnoterte selskaper. Dessuten lider verdiskapningen ofte når eierne er langsiktige. Dette er spesielt tydelig for institusjonelt eierskap. Vår studie viser også at langsiktighet har bedre verdieffekt når eierskapet er direkte fremfor indirekte.

Folketrygdfondets sjef, Rune Selmar, utfordrer 21. oktober vår tolkning av disse resultatene. Hans første poeng er at markedsverdi neppe reflekterer selskapets underliggende verdi, fordi undersøkelsesperioden på

elleve år er for kort, og dessuten preget av ekstraordinær kursoppgang.

Vi er dypt uenige. Finansforskning viser at aksjekurser reflekterer underliggende verdier rimelig bra. Denne sammenhengen utgjør attpåtil forvalterprofesjonens eksistensberettigelse. Også ved langt kortere eierperioder enn elleve år. Selmar bruker selv Folketrygdfondets aksjektivhistorie som suksessindikator. Ekstraordinær kursøkning skaper dessuten positiv og ikke negativ sammenheng mellom eierlangsiktighet og markedsverdi, uansett forhold

det til underliggende verdi.

Selmars andre poeng er at fordi han tror investorer flest sitter for lenge med tapsaksjer, vil svak verdiutvikling medføre langsiktig eierskap og ikke omvendt. Dette stiller forvalterens adferd og insentiver i et underlig lys. Forklaringen motsies uansett av vårt funn om at når storeier velger å bli, lider også neste års verdiskapning. Høna kommer altså før egget.

Tredje innvending er at langsiktighetens problem neppe gjelder Folketrygdfondet, som har langsiktighet som strategi. Det er godt mulig. Våre gjennomsnittsmønstre kan ikke

automatisk overføres til enkelttilfeller. Folketrygdfondet er dessuten statlig og ikke institusjonell eier i vårt datamateriale.

Vårt synsingbaserte inntrykk er også at Folketrygdfondets eierutøvelse er ganske reflektert, opplyst og kompetent. Trolig kan vi alle enes om vår kronnikks hovedbudskap, som var at slik eierutøvelse kan være bedre jo lenger den varer. Det motsatte gjelder for kvartalskapitalister og passive eiere.

Øyvind Böhren, Richard Priestley og Bernt Arne Ødegaard, Institutt for finansiell økonomi, Handelshøyskolen BI

DN E-post: debatt@dn.no
Telefaks: 22 00 11 10

Hovedinnlegg/kronikk:
Maks 4500 tegn (ca. 750 ord)
Underinnlegg/replikk:
Maks 1500 tegn (ca. 250 ord)

● Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form.

● Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.

Debattansvarlig:
Tor Slette Johansen,
tlf. 22 00 11 26 – 932 56 100